

28.09.2026

MAKTABGACHA TA’LIMDA MUSIQA MASHG’ULOTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO’LLASHNI AHAMIYATI

Raxmonov Ulug‘bek Karimovich

Farg‘ona davlat universiteti, pedagogika, psixologiya va san’atshunoslik fakulteti musiqiy ta’lim va madaniyat kafedrasida dotsenti, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktor (PhD), O‘rta maxsus kasb-hunar ta’limi a’lochisi.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-2268-10>

ulugbek151059@gmail.com +998 90 160 79 00

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23185921>

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida musiqa mashg‘ulotlarini zamonaviy talablar asosida tashkil etishda raqamli transformatsiya va innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati, musiqa mashg‘ulotlarining bolalarning estetik didi, musiqiy qobiliyati, ijodiy tafakkuri, emotsional intellekt, diqqat, xotira va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari tahlil qilishga, shuningdek, musiqa ta’limida audio va videoqo‘llanmalar, multimedia, interaktiv o‘yinlar, elektron ta’lim resurslari hamda raqamli vositalardan foydalanishda bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish, raqamli resurslarni pedagogik maqsadga muvofiq tanlash hamda raqamli texnologiyalarni jonli musiqiy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish zarurligi yoritilgan.

Аннотация. В статье анализируется значимость использования цифровой трансформации и инновационных педагогических технологий для организации музыкальных занятий в дошкольных образовательных учреждениях в соответствии с современными стандартами. Рассматривается педагогический потенциал музыкальных занятий в развитии у детей эстетического вкуса, музыкальных способностей, творческого мышления, эмоционального интеллекта, внимания, памяти и коммуникативных навыков. Кроме того, в статье подчеркивается необходимость учета возрастных и психологических особенностей детей при использовании аудиовизуальных средств, мультимедиа, интерактивных игр, электронных образовательных ресурсов и цифровых инструментов, а также важность подбора цифровых ресурсов, соответствующих педагогическим целям, и интеграции цифровых технологий с живой музыкальной деятельностью.

Annotation. This article analyzes the importance of using digital transformation and innovative pedagogical technologies to organize music classes in preschool educational institutions in accordance with modern standards. It examines the pedagogical potential of music classes in developing children's aesthetic taste, musical ability, creative thinking, emotional intelligence, attention, memory, and communication skills. Furthermore, the article emphasizes the need to consider the age and psychological characteristics of children when using audiovisual aids, multimedia, interactive games, electronic educational resources, and digital tools. It also emphasizes the importance of selecting digital resources that align with pedagogical goals and integrating digital technologies with live musical activities.

Kalit so‘zlar: maktabgacha, ta’lim, musiqa, mashg‘ulotlar, transformatsiya, texnologiyalar, innovatsion, pedagogik, interaktiv, ijodkorlik, kompetentlik.

28.09.2026

Ключевые слова: дошкольное образование, музыка, занятия, трансформация, технологии, инновационные, педагогические, интерактивные, творчество, компетентность.

Keywords: preschool education, music, classes, transformation, technology, innovative, pedagogical, interactive, creativity, competence.

Hozirgi davrda jahonda ta’lim tizimida yuz berayotgan ijtimoiy o’zgarishlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi va raqamli muhitning inson hayotining barcha sohalariga chuqur kirib borishi maktabgacha ta’lim tizimi oldiga yangi vazifalarni qo’ymoqda. Ayniqsa, bolani har tomonlama rivojlantirish, uning ijodiy salohiyatini namoyon etish, mustaqil fikrlash, muloqot qilish, estetik did va badiiy-ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim-tarbiya jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish, xususan, musiqa mashg’ulotlariga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish dolzarb pedagogik masalalardan biri hisoblanadi.

Maktabgacha yosh davri bola shaxsining jadal rivojlanishi va asosiy qobiliyatlari shakllanishi uchun eng muhim bosqichlardan biridir. Bu davrda bolaning atrof-muhitni idrok etishi, hissiy taassurotlari, estetik qarashlari, nutqi, xotirasi, diqqati, tasavvuri va ijodiy qobiliyatlari faol rivojlanadi[1.4]. Musiqa esa mazkur jarayonlarga kuchli emotsional va tarbiyaviy ta’sir ko’rsatuvchi muhim vosita sifatida namoyon bo’ladi. Musiqa tinglash, qo’shiq kuylash, musiqiy-ritmik harakatlar bajarish, musiqiy asboblarda oddiy kuylar ijro etish kabi faoliyat turlari orqali bolalarda nafosatni his qilish, go’zallikni anglash, o’z his-tuyg’ularini ifodalash, jamoada harakat qilish va ijodiy faollik kabi sifatlar shakllanadi.

Maktabgacha ta’limda olib borayotgan musiqa mashg’ulotlarida asosiy e’tibor musiqa rahbarining tushuntirishi, musiqiy asarni ijro etishi, bolalarning qo’shiq aytishi va harakatlarni takrorlashiga qaratilgan bo’lsa, zamonaviy ta’lim jarayonida bolaning faol ishtirokini ta’minlash, uning qiziqishi va individual qobiliyatini hisobga olish, interaktiv va multimediali vositalardan maqsadli foydalanishga katta e’tibor berilmoqda. Raqamli texnologiyalar musiqa mashg’ulotlarini yanada qiziqarli, ko’rgazmali, ta’sirchan va interaktiv tashkil etish imkonini beradi.

Raqamli transformatsiya tushunchasi faqat kompyuter yoki elektron qurilmalardan foydalanish bilan cheklanib qolmaydi. U ta’lim jarayonining mazmuni, shakli, metodlari va tashkil etish mexanizmlarini raqamli muhit talablari asosida qayta ko’rib chiqishni nazarda tutadi. Maktabgacha ta’limda raqamli transformatsiya musiqa mashg’ulotlarida elektron ta’lim resurslari, multimedia materiallari, audio va videolavhalar, interaktiv taqdimotlar, raqamli musiqiy dasturlar, virtual muhit elementlari hamda turli interaktiv o’yinlardan pedagogik maqsadga muvofiq foydalanish orqali amalga oshirilishi mumkin. Musiqa mashg’ulotlarida raqamli vositalardan foydalanish bolalarning bir vaqtning o’zida eshitish, ko’rish va harakat faolligini uyg’unlashtirish imkonini beradi. Masalan, musiqiy asarni tinglash jarayonida uning mazmuniga mos videotasvirlar, animatsiyalar yoki rangli vizual qo’llanmalardan foydalanish bolaning musiqa mazmunini yaxshiroq idrok etishiga yordam beradi. Shu bilan birga, musiqa ta’limida raqamli texnologiyalarni qo’llash pedagogdan nafaqat musiqiy-pedagogik bilimlarni, balki raqamli kompetensiyalarni ham talab etadi. Musiqa mashg’ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega[2.5]. Interaktiv ta’lim, o’yin texnologiyalari, loyihaviy yondashuv, muammoli ta’lim, ijodiy topshiriqlar, shaxsga

28.09.2026

yo‘naltirilgan ta’lim va differensial yondashuv kabi texnologiyalar bolalarning mashg‘ulotda faol ishtirokini ta’minlaydi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o‘yin asosida tashkil etilgan musiqiy faoliyat yuqori samara beradi. Raqamli texnologiyalar esa mazkur pedagogik yondashuvlarni yangi mazmun va shakllar bilan boyitish imkonini yaratadi. Masalan, musiqiy-didaktik o‘yinlarni interaktiv shaklda tashkil etish orqali bolalar tovushlarni farqlash, musiqiy asarning tempi va xarakteriga mos harakat qilish, turli musiqiy cholg‘ularni tanish va ularning tovushlarini ajratish, ritmni his qilish kabi ko‘nikmalarni qiziqarli tarzda egallaydilar. Bunday jarayonda bola sustv tinglovchi emas, balki ta’lim jarayonining bevosita ishtirokchisiga aylanadi. Bu esa ta’limning shaxsga yo‘naltirilganlik tamoyilini ta’minlashga xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalarning yana bir muhim jihati shundaki, ular bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini tashkil etish imkoniyatini kengaytiradi. Bolalarning musiqiy qobiliyati, ritmni his qilish darajasi, eshitish xotirasi, qo‘shiq aytish qobiliyati va ijodiy faolligi bir xil emas. Shu sababli pedagog har bir bolaning imkoniyatini hisobga olib, turli murakkablikdagi topshiriqlar va raqamli materiallardan foydalanishi mumkin. Bu esa ta’lim jarayonida individual yondashuvni kuchaytirishga yordam beradi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya jarayonida ayrim muammolarni ham inobatga olish zarur. Jumladan, maktabgacha ta’lim tashkilotlarining texnik jihozlanganlik darajasi, internet va raqamli resurslardan foydalanish imkoniyatlari, pedagoglarning raqamli savodxonligi, sifatli va yosh xususiyatlariga mos elektron kontentning mavjudligi muhim omillar hisoblanadi. Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda ekrandan foydalanish vaqti va mazmuniga alohida e’tibor qaratish, raqamli vositalarni aniq musiqiy faoliyatning o‘rnini bosuvchi emas, balki uni to‘ldiruvchi pedagogik vosita sifatida qo‘llash maqsadga muvofiq. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta’limda musiqa mashg‘ulotlarini raqamli transformatsiya qilish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish masalasi nafaqat ta’lim jarayonini zamonaviylashtirish, balki bolaning intellektual, emotsional, ijodiy va estetik rivojlanishini ta’minlashning muhim sharti sifatida qaralishi lozim[3.6]. Raqamli vositalardan oqilona va metodik asoslangan holda foydalanish musiqa mashg‘ulotlarining mazmunini boyitib, bolalarning qiziqishi va faolligini oshiradi, pedagogning ishini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Maktabgacha ta’lim davri bola shaxsining jismoniy, aqliy, ijtimoiy-emotsional va estetik jihatdan shakllanishida muhim bosqich hisoblanadi. Aynan shu davrda bolaning atrof-muhitga munosabati, hissiy taassurotlari, didi, qiziqishlari, ijodiy qobiliyatlari va muloqot madaniyatining dastlabki asoslari shakllanadi. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida olib boriladigan musiqa mashg‘ulotlari bolani har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim pedagogik vositalardan biri hisoblanadi. Musiqa bolaning ichki dunyosiga emotsional ta’sir ko‘rsatib, uning his-tuyg‘ularini boyitadi, estetik idrokini rivojlantiradi va ijodiy faollikka undaydi [4.7].

Musiqa mashg‘ulotlarining asosiy vazifasi faqat bolalarga qo‘shiq kuylashni yoki musiqiy asarlarni tinglashni o‘rgatishdan iborat emas. Uning mazmuni bolaning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan birga, shaxsiy sifatlarini shakllantirishga ham yo‘naltiriladi. Musiqani tinglash, uning xarakteri va kayfiyatini anglash, kuyga mos harakat qilish, qo‘shiq ijro etish, musiqiy cholg‘ularda oddiy ritmlarni bajarish jarayonida bolalarda diqqat, xotira, tasavvur, hissiy sezgirlik va harakat koordinatsiyasi rivojlanadi.

Biroq raqamli texnologiyalardan foydalanishda musiqa mashg‘ulotlarining asosiy pedagogik maqsadi unutilmasligi lozim. Raqamli vositalar bolalarning jonli musiqiy faoliyatini

almashtirmasligi, balki uni to‘ldirishi kerak. Bolaning pedagog bilan muloqoti, birgalikda qo‘shiq kuylashi, musiqiy asboblarda ijro etishi, harakat qilishi va tengdoshlari bilan hamkorlik qilishi musiqiy ta’limning muhim tarkibiy qismlari bo‘lib qoladi.

Shuni aytib o‘tish joizki, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida musiqa mashg‘ulotlarini takomillashtirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida raqamli va innovatsion texnologiyalarni pedagogik maqsadga muvofiq joriy etish, musiqa pedagoglarining kasbiy va raqamli kompetensiyalarini muntazam rivojlantirish, sifatli raqamli ta’lim resurslarini yaratish hamda bolalarning individual xususiyatlariga asoslangan ta’lim muhitini shakllantirishni ta’kidlash mumkin.

Raqamli transformatsiya va innovatsion pedagogik texnologiyalardan oqilona foydalanish maktabgacha ta’limda musiqa mashg‘ulotlarining sifat va samaradorligini oshirish, bolalarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda ularni zamonaviy ta’lim muhitiga tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda asosiy e’tibor texnologiyaga emas, balki bola shaxsi, uning qiziqishi, qobiliyati va ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirishga qaratilgandagina kutilgan pedagogik natijaga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidneti Sh.Mirziyoyevning 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-sonli «Maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi» Qarori.

2.O‘zbekiston Respublikasi “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida” Qonun 2019-yil 22-oktyabr. Xalq so‘zi gazetasi 2019-yil 17-dekabr.

3.O‘zbekiston Respublikasi Prezidneti Sh.Mirziyoyevning 2024-yil 30-sentyabdagi PF-152-sonli “Maktabgacha ta’lim sifati va samaradorligini oshirish to‘g‘risida” Farmoni.

4.Raxmonov U.K. Maktabgacha ta’lim muassasalarida musiqa o‘qitish metodikasi. Darslik. – FarDU: 2025.

5.Raxmonov U.K. Bolalarning musiqiy ta’limini metodikasi. –Darslik. FarDU, 2026 yil.

6.U.Rahmonov. A.Soliev. T.Shokirov. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida musiqa tarbiyasi. O‘quv qo‘llanma. FarDU. 2023-yil. .

7. Raxmonov U.K. Ergashev A.A. Maktabgacha ta’lim muassasalarida musiqa. O‘quv qo‘llanma. Toshkent. Mak. Ta’ vazirligi 2021 yil.

8. Raximova N. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodkorlikni rivojlantirishda musiqaning o‘rni // “Pedagogika va psixologiya” jurnali, №3, 2023.